

Vaše značka MZDR 46771/2017-7/OPR
Sp. zn. 20/2017/NZ/MLU
Č. j. KVOP-9798/2018
Datum 28. února 2018

Vážený pan
Mgr. et Mgr. Adam Vojtěch
ministr
Ministerstvo zdravotnictví
Palackého nám. 4
128 01 Praha 2

Vážený pane ministře,

dopisem ze dne 24. ledna tohoto roku jste mi poskytl vyjádření ke zjištění ze systematické návštěvy Psychiatrické nemocnice Kosmonosy. Návštěva proběhla v roce 2017 a přinesla poznatky o vážném riziku špatného zacházení. Proto jsem zprávu z návštěvy předložila k vyjádření nejen vedení nemocnice, ale i Ministerstvu zdravotnictví (dále také „ministerstvo“) jakožto zřizovateli nemocnice a ústřednímu orgánu státní správy na úseku poskytování zdravotních služeb.

Musím konstatovat, že ani reakce nemocnice, ani Vašeho předchůdce nebyly na výši závažnosti situace. Proto jsem poskytla příležitost k doplňujícímu vyjádření a nyní i Vás chci upozornit, že dosavadní postoj ministerstva považuji za nedostatečný,¹ neboť neobsahuje žádný příslib zjednání nápravy a neuspokojivou situaci akceptuje.

Zrekapituluji, že návštěva přinesla zjištění, že v Psychiatrické nemocnici Kosmonosy není zajištěno bezpečí pacientů a ošetřujícího personálu a naplňování mezinárodních standardů zacházení v psychiatrické detenci, a to obecně na dvou odděleních (A12 a A16) a v celé nemocnici specificky při zvládnutí neklidného a agresivního chování nemocných. Závažnost zjištění nemá obdoby v žádné z dalších čtyř navštívených psychiatrických nemocnic. Vedení nemocnice tyto problémy připouští pouze částečně, každopádně je nesporné, že (i) zařízení se potýká s nedostatkem zdravotnického personálu, takže ho nahrazuje přítomností a asistencí Policie České republiky v nemocnici;² (ii) obavy personálu o vlastní bezpečí vedou k dlouhému trvání použití omezovacího prostředku; (iii) s ohledem na stav budov nemocnice je poskytovatel nucen neustále vynakládat prostředky získané úhradou lůžkodnů právě tímto směrem, namísto aby je použil pro řešení personální situace, neboť zřizovatel se podílí jen na zlomku nákladů oprav. Bohužel, doposud mé výzvy nevedly k žádným podstatným opatřením a je, obávám se, jen otázkou času, kdy v nemocnici dojde k vážnějšímu zranění pacienta či zdravotníka. Stojím tedy před rozhodnutím jak naplnit cíl návštěvy, tedy chránit před špatným zacházením, přičemž krajním krokem je případ medializovat a informovat vládu.³

1 Ve smyslu § 21a odst. 4 zákona č. 349/1999 Sb., o veřejném ochránci práv, ve znění pozdějších předpisů.

2 Z údajů získaných od Policie České republiky vyplývá, že v roce 2016 asistovala hlídka přivolaná personálem nemocnice ve čtvrtině případů použití kurtů (50 z 215). Celkově Policie České republiky pro období od ledna 2016 do června 2017 eviduje 100 zásahů v nemocnici na žádost personálu.

3 Podle § 21a odst. 4, ve spojení s § 20 odst. 2 zákona o veřejném ochránci práv, pokud ochránce neshledá vyjádření dotčených subjektů za dostatečné, může a) vyrozumět nadřízený úřad, kterým je v případě ministerstva vláda, a b) informovat veřejnost.

Nebudu nyní v podrobnostech reagovat na vyjádření, které jste mi poskytl, jen podotýkám, že v části vykládající význam vyhláškového standardu minimálního personálního zabezpečení neodpovídá povinností poskytovatele podle zákona o zdravotních službách⁴ a ostatně ani názoru, který jste vyjádřil v jiném svém dopisu.⁵ V části o zásazích Policie České republiky na půdě psychiatrických zařízení pak neodpovídá situaci v kosmonoské nemocnici ani uznávaným medicínským postupům.⁶ Neposkytujte mi, prosím, žádné další písemné vyjádření, nýbrž přijměte můj návrh na osobní projednání věci. Cílem jednání bylo identifikovat ta opatření k nápravě, jež má učinit psychiatrická nemocnice, a ta, jež už přesahují její možnosti a přísluší ministerstvu, a stanovit konkrétní plán jejich realizace.

Závěrem musím upozornit, že zprávu národního preventivního mechanismu referující o zjištěném riziku špatného zacházení nemůže ani orgán státu, ani nemocnice jako subjekt vykonávající veřejnou moc nad částí pacientů, interpretovat jako „podnět ke zlepšení“, jak se to ve vyjádřeních stále opakuje. Přijetím Úmluvy proti mučení a jinému krutému, nelidskému či ponižujícímu zacházení nebo trestání a souvisejícího Opčního protokolu⁷ se Česká republika zavázala přijímat účinná opatření za účelem prevence špatného zacházení, a to opatření legislativní, správní, soudní i další, a vést dialog s národním preventivním mechanismem o jeho doporučeních. Nadto ze základního práva člověka na život a nebýt podroben mučení a nelidskému či ponižujícímu zacházení a trestu vyplývá povinnost státu zajistit při poskytování zdravotních služeb, a zvláště v podmínkách detence, bezpečné podmínky jak pro pacienty, tak pro pečující. Státní orgány dále musejí přijmout přiměřené kroky k účinnému předcházení špatnému zacházení, pokud o něm vědí nebo mají vědět.⁸ Na situaci v Psychiatrické nemocnici Kosmonosy upozornil vládu už v roce 2015 Evropský výbor pro zabránění mučení a nelidskému či ponižujícímu zacházení nebo trestání (CPT), ode mě pak je o ní Ministerstvo zdravotnictví informováno od září 2017. Faktem je, že ministerstvo nepodniklo žádné kroky, které by vedly k nápravě situace. Precizace právních pravidel používání omezovacích prostředků v zákoně o zdravotních službách a obecný program transformace psychiatrické péče, na něž ministerstvo zpravidla poukazuje, pak nemají žádný přímý dopad na podmínky poskytování péče v Psychiatrické nemocnici Kosmonosy.

Vážený pane ministře, můj sekretariát (tel. č. 542 542 777) je k dispozici pro sjednání termínu našeho setkání. Navrhuji, aby se tak stalo co nejdříve. Podotýkám, že další návštěva výboru CPT je ohlášena už na tento rok.

Mgr. Anna Šabatová, Ph.D., v. r.
veřejná ochránkyně práv
(dopis je opatřen elektronickým podpisem)

4 Zákon č. 372/2011 Sb., o zdravotních službách a podmínkách jejich poskytování.

5 Dopis ze dne 11. ledna 2018, č. j. MZDR 517/2018-3/OZS

6 BAUDIŠ, Pavel et al. Omezovací prostředky. In: RABOCH, Jiří et al., ed. *Psychiatrie: doporučené postupy psychiatrické péče II*. Praha: Infopharm, 2006, s. 152–162. ISBN 80-239-8501-9. BAUDIŠ, Pavel et al. Omezovací prostředky. In: RABOCH, Jiří et al., ed. *Psychiatrie: Doporučené postupy psychiatrické péče III*. Brno: Tribun EU, 2010, s. 213–221. ISBN 978-80-7399-984-1.

7 Sdělení č. 78/2006 Sb. m. s.

8 Srov. rozhodnutí Evropského soudu pro lidská práva ve věci Osman proti Spojenému království ze dne 28. října 1998, stížnost č. 23452/94, § 116. Tzv. Osman test, původně rozvinutý ve vztahu k právu na život, soud aplikuje i na práva nebýt podroben mučení či nelidskému a ponižujícímu zacházení.